

INTERGEMEENTELIJKE DIENST ARCHEOLOGIE
BRUGGE & OMMELAND

Konvest 45
8000 Brugge
T +32 (0)50 44 50 44
F +32 (0)50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

2012

Sijselestraat, Oedelem

Resultaten
Archeologisch
Proefonderzoek

Griet Lambrecht

Dieter Verwerft

Opdrachtgever:
Gronden Verelst NV

Titel:
Sijselestraat 28, Oedelem (Beernem). Resultaten archeologisch proefonderzoek.

Vergunningsnummer:
2012-419

Locatie:
Sijselestraat 28, Oedelem (Beernem)

Periode:
8 en 9 november 2012

Versie:
Eindrapport

Auteurs:
Griet Lambrecht, Dieter Verwerft

Veldmedewerkers:
Serge Van Liefferinge, Jurgen Van de Walle, Lajos Lagauw

Technische ondersteuning:
Nico Inslegheers

Metaaldetectie:
Roland Decock

Raakvlak:
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 44
F +32 [0]50 61 63 67
E info@raakvlak.be
[www raakvlak.be](http://www.raakvlak.be)

© Raakvlak, april 2012

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

1.	Inleiding	3
2.	Bodemkundige situering.....	4
3.	Historische situering en archeologische voorkennis van de streek.....	5
4.	Veldwerk.....	6
5.	Besluit	9
6.	Bibliografie.....	9
7.	Bijlagen	10
7.1.	Bijlage 1: coupes.....	10
7.2.	Bijlage 2: grondplan.....	10

1. Inleiding

Naar aanleiding van het realiseren van een nieuwe verkaveling waarin 16 woningen zullen gebouwd worden op een perceel in de Sijselestraat in Oedelem, (Beernem) voert Raakvlak op 8 en 9 november 2012 in samenspraak met de bouwheer een archeologisch proefonderzoek uit. De bouw van nieuwe woningen en de aanleg van een nieuwe straat betekenen een aanzienlijke verstoring van het potentieel archeologisch bodemarchief.

Het archeologisch proefonderzoek heeft tot doel het inventariseren en waarderen van het potentieel archeologisch erfgoed, dat door de geplande werken wordt verstoord. De resultaten worden geëvalueerd om de voordien ongekende, archeologische waarde van het bodemarchief in kaart te brengen en indien nodig een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving aan te bevelen.

Fig. 1: lokalisering van het projectgebied op een topografische kaart

2. Bodemkundige situering

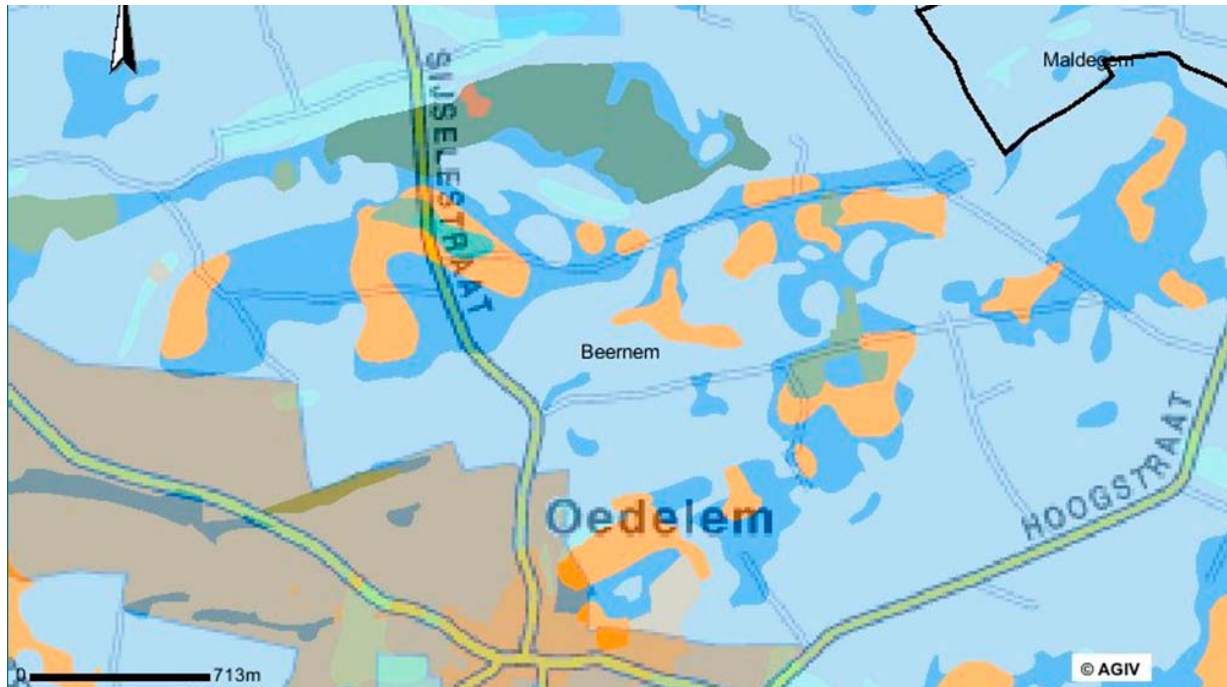

Fig. 2: Bodemkaart (de onderzoekszone (zand) is gelegen net naast een opduiking van zware klei) (Agiv, 1/10 000)

Beernem, waar Oedelem een deel van is, behoort tot zandig Vlaanderen. Deze landbouwstreek bevindt zich net naast het Oost-Vlaamse Meetjesland¹. De bodem van Beernem is vrij vlak, maar niet zo vlak als de kuststreek. Hier en daar bevinden zich nog verweerde getuigenheuvels in tertiaire klei. Voorbeelden hiervan zijn Oedelem-berg en Den Hoorn². Het gebied van de kleiberg te Oedelem was tot WOII bedekt met een bos dat zich over de top van de kleiberg en langs beide zijden van de Sijselestraat uitstreckte. Tijdens deze oorlog zaagden de Duitsers de bomen om en veranderden hiermee de omgeving in een kale vlakte. Na de oorlog werden er maar langs één kant van de berg opnieuw bomen aangeplant³.

¹ Ryserhove 12; Zutterman 9

² Ryserhove 14-15

³ Matthys 41

3. Historische situering en archeologische voorkennis van de streek

Oedelem kent een lange occupatiegeschiedenis. De oudste vondsten op Oedelemse bodem dateren uit het Mesolithicum⁴ (10 000 – 5 000 v. Chr.). Oedelem is ook gekend voor de aanwezigheid van vele cirkelvormige structuren die op luchtfoto's te herkennen zijn. Een bronstijdgrafcirkel te Oedelem-Driekoningen werd in 1993 onderzocht⁵, het grafveld van Oedelem-Wulfsberge is in 2000-2002 opgegraven⁶ en bracht sporen uit de bronstijd en de ijzertijd aan het licht. In 1955 werd een Romeinse waterput gevonden in de kleigroeve van een steenbakkerij. In de vulling trof men onder andere een fibula aan en borden, kommen en bekers in *terra sigillata* aan⁷. Een andere opmerkelijke vondst was de muntschat die in het jaar 1765 werd gevonden tijdens herstellingswerken aan de baan Brugge-Knesselare. De schat bestond uit een 50à 60 tal Romeinse munten⁸.

Oedelem wordt voor het eerst in geschreven bronnen vermeld in 906. De schrijfwijze was toen *Udelhem*. Vanaf dan duikt de naam op in verschillende kronieken maar onder andere schrijfwijzen. In 1315 werd voor de eerste maal de schrijfwijze Oedelem gebruikt, maar ook andere schrijfwijzen komen dan nog voor. Vanaf 1700 blijft de schrijfwijze onveranderd "Oedelem". Deze naam zou afgeleid zijn van 'Oede' (domein of landgoed) en 'hem' (woning of woonplaats) en betekent 'woning van het domein'⁹. Een naam die in verband kan staan met de heren van Praet. Zij stichtten in de 10de eeuw een 'heerlijkheid' in Oedelem¹⁰. Andere middeleeuwse heerlijkheden in Oedelem waren Ten Torre (een leengoed van de Burg van Brugge), Upschote, t'Maandagse, ... Behalve "TenTorre" en "Wulfsberghe" zijn alle sporen van vroegere kastelen verdwenen¹¹.

Op de 18de eeuwse topografische kaart van graaf Ferraris is in het onderzoeksgebied geen bewoning gekend.

Op deze plaats is geen eerder archeologisch onderzoek verricht.

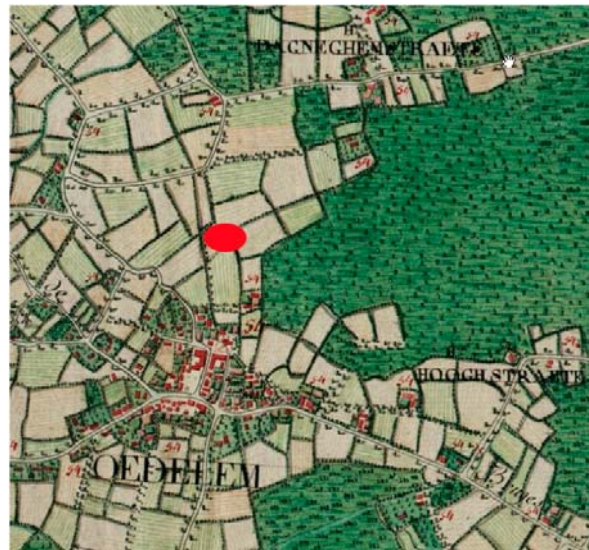

Fig. 3: Zone van het projectgebied op de kaart van graaf Ferraris

⁴ Vondsten van Silex door Richard Strueve. Zutterman 12

⁵ Meganck en Fockedeij

⁶ Cherretté, Bourgeois & Meganck 2001; Bourgeois, Cherretté, Meganck 2001; Cherretté, Bourgeois 2003

⁷ Goeminne

⁸ Vandermoere

⁹ Zutterman 17

¹⁰ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Oedelem>

¹¹ Zutterman 22-30

4. Veldwerk

Op het terrein zijn drie sleuven aangelegd met een kraan met een tandeloze graafbak van 2 m breed. De sleuven zijn respectievelijk 72, 80 en 85 m. Op de derde sleuf werd een lang kijkvenster gezet. (47m2) Het terrein was zeer nat. Hierdoor waren we genoodzaakt zeer snel te werken. Bijkomend voerden we 44 archeologische boringen uit.

Sleuf 1: In de eerste sleuf werden zeer weinig antropogene sporen aangetroffen. Er kan enkel melding gemaakt worden van twee recente verstoringen en een kleine ondateerbare gracht (diepte: tot 94cm onder het maaiveld). (spoor **1**) In deze gracht zijn geen vondsten aangetroffen (*coupe*: zie *fig. 4 en bijlage 1*). Het profiel van de sleuf toont een dikke laag grijsbruine teelaarde (65cm). Tussen 65 en 90 cm onder het maaiveld bevindt zich een laag humeus zand met baksteen stippen, kleine stukjes houtskool en ijzerconcreties. Daaronder wordt de moederbodem aangetroffen (homogeen, geel zand dat veel brokjes ijzerzandsteen bevat).

Sleuf 2: De tweede sleuf, die ook zeer nat was, bevat twee paalsporen. Eén van deze paalsporen is gecoupeerd om meer duidelijkheid te krijgen. (zie *bijlage 1 coupe op spoor 3*). Het paalgat loopt tot 80 cm onder het maaiveld. Tijdens het couperen werden enkele scherven uit de volle middeleeuwen geborgen, waaronder een rand van een kogelpot in een grijs baksel met een grove zandige verschraling.

Fig. 4 : Rand van een kogelpot (spoor 3)

Sleuf 3: In sleuf drie zijn enkele recente verstoringen en een gracht (vermoedelijk ook recent) waar te nemen. De coupe op de gracht (*spoor 6, zie bijlage 1*), bracht geen vondsten aan het licht. Sleuf drie werd uitgebreid met een kijkvenster. In dit kijkvenster stootten we wel op een concentratie sporen. Het gaat om een achttal paalsporen waarvan de vier grootste duidelijk in een rechthoek liggen. Of het hier om een vierpostenspieker gaat dan wel om een groter gebouw is op dit moment niet vast te stellen. De sporen zijn zeer gelijkaardig aan het paalspoor dat in sleuf twee werd gecoupeerd. (zie *fig. 8-11*)

De sleuven en het kijkvenster werden terug gedicht.

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 5: coupe op spoor 1; Fig. 6: profiel 1 in sleuf 1; Fig. 7: spoor 3 in sleuf 2; Fig. 8 tot 10: Sporen in het kijkvenster.

Fig. 10

Fig. 11: Overzicht kijkvenster.

Booronderzoek: De omgeving van Oedelem leverde in het verleden reeds veel vondsten uit de prehistorie op. Sporen uit de prehistorie zijn moeilijk te achterhalen met proefsleuven. Daarom is de methode toegepast die werd uitgewerkt door prof. dr. Philippe Crombé en drs. Machteld Bats van de Universiteit Gent¹² voor het opsporen van lithische artefacten. Hiervoor wordt een grid van 10x10 m uitgezet en op elk punt wordt manueel geboord tot onder het niveau van de moederbodem. De veldregistratie gebeurt stratigrafisch op standaard boorformulieren. In de boorstaten worden volgende gegevens per laag genoteerd: diepte, grens, kleur, vlekken, textuur, gelaagdheid, inclusies en vochtigheid. Telkens wordt de top van het pleistocene zand bemonsterd en nat gezeefd op 1 mm maaswijdte. Nadien wordt het zeefresidu gedroogd en uitgeselecteerd per vondstcategorie.

Dit booronderzoek leverde slechts 1 silex artefact op. Het gaat om het proximale gedeelte van een kling van 1,2 op 2,3 cm zonder retouches in bruin gevlekte silex. Het is niet mogelijk deze geïsoleerde vondst te

Fig. 12: Boorraai

¹² Verhagen 2011

dateren. Tijdens het vervolgonderzoek zal het grid rondom deze boring verkleind worden tot 5x5 m om te bepalen of het hier om een toevalsvondst gaat dan wel om sporen van prehistorische activiteit in het projectgebied.

5. **Besluit**

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem, bestaande uit het trekken van drie proefsleuven en een kijkvenster aangevuld met 44 archeologische boringen, levert een concentratie archeologisch relevante sporen op. De sporen zijn vermoedelijk te dateren in de volle middeleeuwen en liggen in een rechthoek. We hebben hier zeker te maken met een gebouw. Of het hier gaat om een vierpostenspieker of een groter gebouw is op dit moment niet duidelijk. Spoor **3** uit sleuf twee is gelijkaardig aan de sporen **7**, **8**, **9** en **12** uit de concentratie in het kijkvenster. Spoor **3** hoort wellicht ook bij de concentratie sporen uit het kijkvenster. Het booronderzoek leverde 1 silex artefact op. Tijdens het vervolgonderzoek worden extra boringen geplaatst om de precieze betekenis van deze vondst te bepalen. Op basis van de in dit verslag beschreven aangetroffen sporen adviseren wij een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving.

6. **Bibliografie**

BOURGEOIS, J., CHERRETTE, B. & MEGANCK, M. 2001: Kringen voor de doden, Bronstijdgrafheuvels te Oedelem-Wulfsberge (W.-VL.), LUNULA, nr IX, Dendermonde, p23-27.

CHERRETTE, B., BOURGEOIS, J. & MEGANCK M. 2001: Kringen voor de doden, Bronstijdgrafheuvels te Oedelem-Wulfsberge (W.-VL.), *VOBOV-Info*, nr53, Dendermonde, p30-36.

CHERRETTE, B. & BOURGEOIS, J. 2003: Oedelem-Wulfsberge 2002: grafmonumenten uit brons- en ijzertijd (W.-VL.), LUNULA, nr. XI, Treignes, p33-36.

GOEMINNE, H. 1969: Een Romeinse Waterput gevonden te Oedelem, *Heemkundige Kring Bos & en Beverveld* nr4, Beernem, p47-54.

MATTHYS, E. 2000: *Leven, arbeid en ontspanning in het Beernem, Oedelem en St. Joris van toen*.

MEGANCK M. & FOCKEDEY L. 1993: *Voorlopig verslag van de opgravingen te Oedelem-Driekoningen*, onuitgegeven verslag, Gent, 11p.

RYSERHOVE, A. 1979: *Geschiedeins van Beernem, een heemkundige studie*, Handzame, 526p.

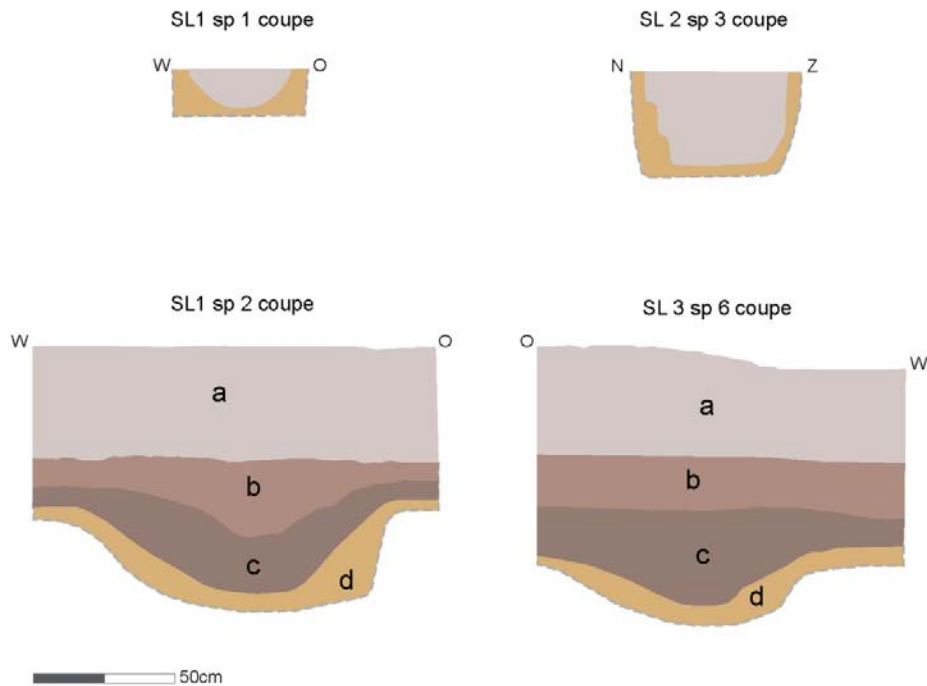
VANDERMOERE, N. 1984: Oude Archeologische vondsten te Oedelem, *Heemkundige Kring Bos & en Beverveld*, Beernem, p71-75.

VERHAGEN, P., RENSINK, E., BATS, M. & CROMBE, P. 2011: *Optimale strategieën voor het opsporen van steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek: een statistisch perspectief*, 50p

ZUTTERMAN, H. 1976: *Oedelem 906-1976*, Oedelem, 100p.

7. Bijlagen

7.1. Bijlage 1: coupes

Spoor1: Donkerbruin humeus zand met veel fragmenten ijzerzandsteen.

Spoor2: a Teelaarde, donkerbruin-zwart humeus zand

b Grijs tot lichtbruin zand met houtskool en baksteenstippen, geen aardewerk, wel enkele kleine brokjes zandsteen

c Lichtbruin tot bruin zand met brokjes houtskool en zandsteen en enkele lenzen moederbodem.

d Moederbodem, geel tot lichtbruin zand met brokken ijzerzandsteen

Spoor3: Donkerbruin tot zwart zand met houtskoolstippen en zandsteenbrokjes. Het spoor bevat ook stippen verbrande leem of baksteenstippen en lichtbruine bioturbatievlekken.

Spoor6: a Teelaarde, donkerbruin humeus zand

b Humeus lichtbruin zand met enkele (Ap2)

c Humeus zand, zeer losse vulling, vermoedelijk recente verstoring, bevat ook zeer veel wortels

d Moederbodem, geel tot lichtbruin zand met brokken ijzerzandsteen

7.2. Bijlage 2: grondplan

(op de volgende pagina)

